

Nijaz Duraković

SAVREMENI TERORIZAM (OD ANARHIZMA DO TERORIZMA)

Rezime

Autor se u tekstu ponajprije teorijski bavi terminom «terorizam», tj. njegovom etimologijom i upotrebom unutar klasičnih i modernih politikoloških teorija. Potom govori o spoljnim i unutarnjim razlozima pojave terorizma u dosadašnjoj ljudskoj povijesti i u tom kontekstu opservira događaje od 11. septembra u SAD-u i šire, zaključujući pitanjem koliko su teroristički napadi na SAD-e uzrokovani politikom SAD-a i njenih saveznika prema Izraelu odnosno prema muslimanskom svijetu općenito?

U teoriji međunarodnih odnosa, kada se govori o spoljno-političkim postupcima, pored ostalih, ukazuje se i na značaj postupaka prvenstveno vezanih za prinudu. Prvi takav postupak je zastrašivanje. Zastrašivanje se prije svega zasniva na prijetnji upotrebom instrumenata za razaranje oružanom silom. Takvom

prijetnjom cilj treba da se postigne bez izvršavanja, ali sama prijetnja, pogotovu u uvjetima posjedovanja nuklearnih i biološko-hemijskih oružja, postiže veliki učinak, jer može (a često se to i dešava) izazvati ono što je za zastrašivanje i najbitnije, a to je strah.

Drugi oblik postupaka vezanih za prinudu spada u grupu pojedinačnih akata nasilja. Podjela se vrši prema tome jesu li napadnuti ljudi (političke ličnosti, državnici, vojni komandanti, vjerski poglavari itd.), materijalni objekti (privredni i trgovački centri, kulturni centri, vjerski objekti i sl.) te jesu li napadnuti vojni objekti (kasarne, vojni poligoni, fabrike za proizvodnju oružja i municije, lansirne baze, radarski sistemi i sl.). Pri tom se mogu razlikovati terorizam, sabotaža i diverzija.

Granica između one mjere nasilja i zastrašivanja koja se smatra uobičajenom i onih sistema vladavine koji se smatraju terorističkim nije jasno povučena, a o toj granici ne postoji ni opća teorijska saglasnost.

Sam pojam *terorizam* dolazi od latinskog korijena *terror, terroris* – *jak strah*, a on u modernu političku terminologiju ulazi preko Francuske revolucije, tačnije preko jakobinizma. Riječ je zapravo o izuzetno krvavim mjerama koje su radi odbrane revolucije uveli i primjenjivali jakobinci (Robespier, Sen-Žist, Barer itd.). Naime, smatralo se da se rezultati revolucije ne mogu sačuvati ako se svim njenim protivnicima (pa čak i sumnjivcima) ne utjera golemi strah, a on je postizan giljotinom, potocima krvi i nemilosrdnim proganjanjem svih onih koji nisu prihvatili ideje revolucije ili su, pak, sumnjali u njih. Zakonom od 10. jula 1794. godine jakobinskoj vlasti data su enormno velika ovlaštenja za lišavanje slobode, a u samom postupku Revolucionarnog suda nije bilo branilaca, svjedoka i priziva, dok je jedina propisana kazna bila smrtna kazna.

Po genezi imena, iz ovih obilježja terora do danas se iskazuju neke konstante. Prvo, teror je svagda oruđe manjine koja smatra da je ugrožen neki opći interes i koja u tom svom, vlastitom strahu za

očuvanje općeg interesa želi izazvati strah i jezu kod stvarnog ili imaginarnog neprijatelja. I drugo, terorizam, po pravilu, ne može razlučiti prave krivce od onih koji su nevini. Kako kaže Vojin Dimitrijević (u svojoj poznatoj studiji “Terorizam”), u ukupnoj masi žrtava nevini konačno preovlađuju, bilo zato što je teror po prirodi nediskriminativan bilo zato što se njegovim pokretačima otima iz ruku prijestupnik postupka, te nedostatak nadzora omogućuju zloupotrebe, naročito u obliku ličnih obračuna, inspirisanih mržnjom i koristoljubljem. Tako se pored pometnje među neprijateljima, stvara i stanje opće nesigurnosti, koje ugrožava i samu vlast.

H. M. Encensberger, D. E. Apter, Dž. Džol, V. Dimitrijević i mnogi drugi analitičari terorizma smatraju da je nedopustiva identifikacija terorizma sa anarhizmom. Ta identifikacija ponajčešće je ideološki motivirana, jer oni koji je vrše stoje na stanovištu da je terorizam sredstvo kojim se uglavnom služi ljevica. No, čak i kod glavnih anarhističkih mislilaca, mogu se pronaći stavovi koji *explicite* negiraju ovu vezu.

Tako, npr., perjanica anarhizma – Mihail Bakunjin ističe: “Politička ubistva nikada nisu uništavala stranke, ona su naročito bila nemoćna protiv privilegiranih klasa; vlast ne leži toliko u ljudima koliko u položaju koji privilegirane klase stječu iz institucija, naročito iz države i privatne svojine. Stoga, ako se hoće potpuna revolucija, moraju se napasti stvari i odnosi, uništiti svojina i država. Onda nema potrebe za uništavanjem ljudi.”

S druge strane treba istaći da se mnoge terorističke grupe koje su se u svijetu pojavile u zadnjih pedesetak godina, a od kojih neke i danas opstoje (*Tupamarosi, Crvene brigade, Bader-Majnhof, IRA, ETA, Hezbollah, Bin Ladenova Al-Qaida* itd.), nadahnjuju “likom i djelom”, prototipom pravog anarhiste, koji je beščutan, fanatično odan ciljevima revolucije, spreman na žrtvu, nepokolebljiv i prezriv spram bizarnosti, moralnog posrnuća i hipokrizije neokapitalističkog društva i sl.

Tako je, npr., Sergej Nječajev, beznačajni anarhist, s kojim je sporadično drugovao i Bakunjin, u svom “Katihizisu revolucionara”, pored ostalog, programski podvukao sljedeće: “Revolucionar je osuđen čovjek. On nema svojih interesa, poslova, osjećanja, pripadanja, svojine, on nema čak ni imena. Sve u njemu podređeno je jednom jedinom isključivom interesu, jednoj misli, jednoj strasti – revoluciji(...) On je prekinuo svaku vezu s građanskim poretkom i cijelim kulturnim svijetom, sa svim zakonima, pristojnostima, društvenim konvencijama i etičkim pravilima. On je nepomirljivi neprijatelj ovog svijeta, i ako i dalje živi u njemu, to je samo zato da bi ga efikasnije uništio(...)

Revolucionar prezire svako doktrinarstvo i odbija svjetovne nauke, ostavljajući ih budućim generacijama. On zna samo za jednu nauku, nauku uništenja(...) Za njega je moralno sve što pomaže pobjedi revolucije. Nemoralno i zločinačko je sve što joj stoji na putu.”

Po Dimitrijevićevoj analizi (“Terorizam”, str. 34), “Katihizis” dijeli “cijelo ovo pokvareno društvo” na šest kategorija.

Prvu sačinjavaju oni koji su smjesta osuđeni na smrt – i tu je najznačajnija razlika u odnosu na tiranoubistva, a **početak prave terorističke logike-njihov se spisak neće praviti prema zločinima koje su počinili i prema tome koliko su u narodu omrznuti, nego prema “mjeri koristi koju će od nečije smrti imati stvar revolucije.”** Stoga u prvom redu treba uništiti one koji su naročito štetni za revolucionarnu organizaciju i čija će nagla i nasilna smrt IZAZVATI NAJVIŠE STRAHA kod vlade i, lišavajući je najpametnijih i najenergičnijih ličnosti, slomiti njenu snagu.

Drugu kategoriju predstavljaju, ustvari, pravi sadisti i tlačitelji, ali će se njima privremeno podariti život, kako bi “svojim zvjerskim ponašanjem navodili narod na neizbježnu pobunu”.

Treću grupu sačinjava “stoka na visokom položaju”, koja dobro živi u postojećem društvu. Nju treba iskorištavati i ucjenjivati.

U četvrtoj su grupi politički ambiciozni ljudi naprednih pogleda, s kojima treba prividno saradivati i upotrijebiti ih za izazivanje nereda.

Petoj grupi pripadaju verbalni doktrinarni i revolucionarni, koje treba potsticati na što žešće iskaze da bi vlast uništila većinu, dok bi od manjine revolucija možda imala i koristi.

Žene su svrstane u posebnu, šestu kategoriju; većina se upodobljava s trećom, četvrtom i petom kategorijom muškaraca; samo mali broj, potpuno posvećenih i predanih, dragocjen je za pokret.

Jedan drugi anarhist, Pjotr Kropotkin, dopunjuje Nječajeva i terorizam odobrava kao “pobunu manjine, koja treba da pokaže svu truhlež društva i njegovu zrelost za revolucionarnu promjenu”. On smatra da je terorizam dobar način da se privuče opća pažnja, da se na drastičan, pa i spektakularan način dokaže da je poredak slabiji nego što izgleda ili da se terorističkim aktom izazove surova reakcija režima, koja će u revolucionarnoj situaciji dovesti do novih pobunjeničkih činova. (Aktuelna reakcija na teroristički napad od 11. 9. 2001. godine kao da je nacrtana na Kropotkinovoj analizi.)

Na drugom mjestu Kropotkin terorizam razumijeva, i dijelom opravdava, kao osvetu onih koji su dovedeni do očajanja, uz napomenu “da se osveta ne smije uzdići u teoriju” i da terorizam ipak nije metod za rušenje vlasti, ali je prihvatljiva kao odmazda, kao zadovoljenje pravde i etičkog nagona.

Terorizam nije svuda isti, i o njemu se ne može uopćeno govoriti. Teško da se može govoriti i o savremenom terorizmu, jer je njegova ideološka potka u posljednjih stotinjak godina manje-više ista. Može se govoriti samo o savremenim metodama i oružjima koje teroristi upotrebljavaju, o savremenoj propagandi i mundijalnoj, satelitskoj medijskoj prezentaciji terorizma i, gotovo, naučno-fantastičnim terorističkim akcijama koje u ovoj otuđenoj civilizaciji postaju predmet najunosnijeg medijskog i drugog biznisa.

Terorizam kao taktika ili kao pojedinačna akcija može biti uspješan u smislu izazivanja neposrednih posljedica i fantastičnih propagandnih efekata. Naravno, terorizam kao strategija teško može izazvati suštinske političke promjene. Nikada u povijesti terorizam sam po sebi nije bio

politički uspješan, niti je dovodio do revolucionarnih promjena. Ali, posljednji teroristički napad na Ameriku može se mjeriti s napadom na Perl Harbur, s tim da su posljedice možda još dramatičnije, i to ne toliko po broju žrtava, koje su ogromne i nenadoknadive, koliko po drugim efektima: ranjivost američkog sigurnosnog sistema, rušenje zabluda o apsolutnoj moći i nedodirljivosti Amerike, plaćanje cijene politici sile i uloženi svjetskog žandarma, naprasno otkrivanje i buđenje rasističkih, antisemitskih i antimuslimanskih tendencija i raspoloženja, razbijanje sna o prednosti američkog načina života, idiličnosti i harmoničnosti američkog društva itd. Opravdanom američkom akcijom u Afganistanu SAD ipak su se dovele u bijednu i ponižavajuću poziciju: najveća sila u povijesti svijeta s najsofisticiranijim oružjem napada jednu od najsiromašnijih zemalja svijeta, usput praveći sramno nazvanu "kolateralnu" štetu, iskazanu u rušenju jadnih čerpičara, zemunica i potleušica te ubijanju stotina nevinih civila, djece, žena, staraca. Amerika i zapadni saveznici sigurno će mnogo toga popraviti, dati izdašnu pomoć Afganistanu i pomoći pri instaliranju demokracije u toj napaćenoj državi, ali mučan utisak će ostati, a mnoge zablude i iluzije prestati.

Nesporno je da su terorizmu pribjegavale, i danas pribjegavaju, veoma različite socijalne i političke snage, grupacije i organizacije. Povodi i ciljevi su im različiti. Npr. jedan vid terorizma temelji se na konzistentnom ideološkom programu koji počiva na tome da se individualnim terorom i političkim ubistvima može srušiti ili ozbiljno poljuljati dotični poredak ili politički sistem. Drugi opet proizlazi iz nacionalnooslobodilačke borbe i uvjerenja da će ta borba biti uspješnija ukoliko bude potpomognuta terorizmom; treći opet proizlazi iz vjerskog fanatizma, ideološkog utopizma; četvrti je rezultat osvete i odmazde; peti je institucionalizirani teror vladajućih garnitura oličenih u apsolutističkim diktaturama, vojnim huntama i sl.; šesti je, pak, tzv. demonstracioni, koji spektakularnim, često i samoubilačkim, akcijama (otmice aviona, brodova, uzimanje talaca, prijetnje ili

realizacija dizanja u zrak nekih ključnih, pa i simboličkih objekata itd.) hoće probuditi svjetsko javno mnijenje, polazeći od uvjerenja da su politička zbivanja međunarodno uvjetovana, te da i strance, odnosno svjetske moćnike, treba kazniti, bilo zbog indiferentnosti i nerazumijevanja patnji i stradanja koje dotični narod doživljava bilo zbog toga što ti moćnici podržavaju protivnički režim ili određenu hegemonističku politiku. Tako, bilo bi npr. veoma zanimljivo analizirati koliko je terorizam na Bliskom istoku, u Afganistanu i šire, u regionu, uvjetovan podržavanjem politike i svojevrsnog terorizma koji Izrael prakticira već više od pola stoljeća, prije svega nad Palestincima, ali i ostalim susjedima. Koliko su npr. teroristički napadi na SAD (i da li su) uzrokovani politikom SAD-a i njihovih glavnih saveznika prema Izraelu, odnosno prema muslimanskom svijetu uopće?! Da li je samo problem u Bin Ladenu i njegovim fanatičnim Talibanima, ili su uzroci mnogo dublje prirode? Na svu sreću, talibani su u rasulu i pred potpunim porazom, a oslobodilačke sjeverne armije pobjedonosno su ušle u Kabul.

Odlučna akcija Amerike pokazala se opravdanom i efikasnom. Ali, neki paradoksi naprosto budu oči: Uz “tepihe” danonoćno bacanih najrazornijih bombi, uz “tomahavke” i druge sofisticirane rakete, istovremeno su bacani i paketi s humanitarnom pomoći. Borba je vođena protiv talibana, koje su dobrim dijelom Amerikanci i Britanci “porodili”, oružjem pomagali i vojno obučavali, sve u cilju uspješnije borbe protiv sovjetske agresije. Danas sjeverne afganistanske armije, dobrim dijelom regrutirane od bivših komunista, i u tom smislu indoktrinirane, za Amerikance obavljaju glavni posao i oslobađaju Afganistan od talibanske diktature terora i primitivizma.

Nedavno je (13. 11. 2001.) Vijeće sigurnosti UN-a na sastanku na ministarskom nivou jednoglasno usvojilo novu rezoluciju, kojom se od svih država članica svjetske organizacije traži aktivno učešće u borbi protiv međunarodnog terorizma i onih koji ga podržavaju. U toj rezoluciji s pravom je naglašeno da je “terorizam jedna od najoz-

biljnijih prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti u ovom stoljeću”, a od svih 189 država članica UN-a traži se da hitno primijene i trajno provode dosadašnje odluke Vijeća sigurnosti i da pojačaju napore da se iskorijeni terorizam u svijetu.

I doista, hoće li ova svjetska akcija i spremnost ogromnog broja zemalja da krenu u borbu protiv domaćeg i međunarodnog terorizma uroditi plodom?! Hoće li neprijatelj br. 1 cijelog svijeta biti skršen, vojno onemogućen i politički pobijeđen? Da li je to realno očekivati u ovako podijeljenom svijetu, u ovakvoj konstelaciji političkih snaga i odnosa, uz nejednake aršine prema istoj pojavi, uz jednostranu globalizaciju, geostrateške i geo-političke igre i utakmice?

Kad već govorimo o savremenom terorizmu, neki smatraju, kao npr. prof. Esad Bajtal, “da više nije moguće govoriti o terorizmu u svijetu, već samo o SVIJETU TERORA. Terorizam dakle: progoni, mučenja, klanja, ubijanja, silovanja, deportacije, koncentracioni logori, sve to čini u ime Istine. Ali ne u ime prirodne i logičke istine, već u ime objavljene istine koja se zove Bog, Vjera, Nacija, Vođa, Partija, Sistem, Demokracija, Sloboda, čak i Humanizam. Usprotiviti se bilo kojoj od tih istina znači postati urotnik i izdajica, što će reći predmet terora i terorizma.”

Prema mnogim teoretičarima a ja ću se ovdje poslužiti prije svega analizom koju daje V. Dimitrijević prva karakteristika svakog terorizma jeste NASILJE. Po Dimitrijeviću, terorističko je nasilje instrumentalno, odnosno nije samo sebi svrha. To nasilje, po pravilu, sadrži i prijetnju budućim nasiljem. (Nije slučajno da npr., makar i neutemeljeno, Bin Laden prijeti upotrebom biološkog, pa čak i nuklearnog oružja, a isforsirana i prenapuhana opasnost i panika oko antraxa mu u toj prijetnji pritom posebno odgovara.)

Svojstvo terorističkog nasilja je da ono nije usmjereno samo prema ljudima, već sve više kreće i ka rušenju objekata simboličke vrijednosti. Neka teroristička obilježja izvlače iz bezobzirnosti koja se često ispoljava time što se napadači unaprijed mire s mogućim ljudskim žrtvama,

kao npr. prilikom eksplozija u zgradama koje simboliziraju moć, vlast i poredak ili, pak, imaju sakralni značaj. Tako su npr. svojevremeno izraelski teroristi zapalili jerusalemsku džamiju Al-Aksa, po rangu treće svetište muslimana, a u zadnjem terorističkom napadu na SAD nije slučajno da su izabarana upravo tri simbolička objekta: Kongres SAD-a (na sreću neuspješan pokušaj), koji simbolizira političku moć i dira u patriotska osjećanja svakog pravog Amerikanca, zatim Pentagon, koji simbolizira vojnu moć, te Svjetski trgovinski centar, koji je metafora ekonomske moći SAD-a.

Kako je već istaknuto, druga karakteristika svekolikog terorizma je IZAZIVANJE STRAHA KOD PROTIVNIKA. Naime, djelovanje na volju i psihološko raspoloženje ljudi (da se izazove psihička reakcija intenzivnog straha) jeste primarni cilj terora i terorizma kao političkih sredstava. Predmet zastrašivanja je, po pravilu, šira grupa koja se može identificirati sa žrtvom (žrtvama) i koja dramatično ili intenzivno osjeća da joj je upućena prijetnja. Npr. ako se ubija visoki vojni dužnosnik, prijetnja je upućena cijelom komandnom kadru; ako se ubija šef policije, onda je to prijetnja cijeloj policiji; ako je žrtva istražni sudija, onda su u strahu sve sudije; ako je to istaknuti političar, državnik i sl., onda su na redu ostali političari iste orijentacije itd. U američkom slučaju (od 11. 09.) predmet zastrašivanja bili su svi američki građani, a panika je zahvatila i građane drugih zapadnoevropskih zemalja.

Slijedeća karakteristika ili cilj terorizma jeste UTJECAJ NA ŠIRU OKOLINU. Naime, uvijek pored neposredne žrtve postoji i širi cilj zastrašivanja. Tako, terorist se obučava da svoju akciju usmjerava ne samo na svoje aktivne protivnike, koji raskrinkavaju i nastoje odlučno onemogućiti njegov program, već i na neopredijeljenu, inertnu, nesvjesnu masu, prema kojoj je on, po pravilu, emocionalno indiferentan. Njegov cilj je da je pridobije ili osvijesti. Krajnji mu je cilj da većina stanovništva prestane podržavati poredak koji on napada. Kako kaže V. Dimitrijević, "cilj teroriste jeste da se postavi na ravnu nogu s vladom, pokazujući da je dovoljno snažan da izvede sve što hoće, da

bira vrijeme i mjesto svojih poduhvata i da pregovara s predstavnicima vlade o stvarima koje se tiču samih osnova ustavnog i pravnog poretka, pa čak i da samu vladu učini smiješnom.” (Ilustrativan primjer za ovo jeste terorističko ponašanje Mladića, Karadžića i ostalih četničkih komandanata.)

Četvrta karakteristika terorizma je njegova “NENORMALNOST”.

Polazi se od toga da se terorističkim može nazvati samo onaj vid političkog nasilja koji odstupa od općeprihvaćenih pravila i koji je na određen način nezakonit, nedozvoljen i neuobičajen.

No, problem je u tome što ono što je u jednoj zemlji dozvoljeno u drugoj je zabranjeno. S druge strane, u svakom pravu postoje okolnosti koje legitimiraju inače zabranjene radnje. Određena vlast često se na njih poziva prilikom vanrednih stanja ili izvršavanja krivičnih sankcija. U nastojanjima da se terorizam tretira kao nelegalan (a da se pritom izbjegnu kriteriji lokalnog zakonodavstva) čine se pokušaji da se terorizam razgraniči od gerilskog rata. Stoga ugrožene vlade često svaku gerilu proglašavaju terorističkom. U tom smislu T. P. Thornton podvlači da je gerila varijanta rata gdje je glavni cilj fizičko uništenje neprijatelja, dok terorizam djeluje simbolično, odnosno posredno.

Dimitrijević podvlači da bi se moralna osuda terorizma mogla svesti na staru tvrdnju kako uzvišeni cilj ne opravdava nečasno i nisko sredstvo. Ali, kao što moralni sud o terorizmu zavisi od poznavanja onoga protiv koga se terorist bori, tako i procjena političke cjelishodnosti mora početi od toga za šta se terorist bori: npr. da li je jedan terorizam usmjeren protiv drugog terorizma i da li je npr. s moralnog stajališta opravdano ubistvo jednog diktatora tipa Hitlera, Musolinija, Franka, Salazara, Kim Li Sunga ili Sadama Huseina?

Nije nebitno i to da li je pojedini terorizam, makar se i složili da je to pogrešan put i metod političke borbe, sredstvo za progresivne promjene, za oslobađanje ljudi i demokraciju ili ne.

Da li bi, npr., teroristički atak na Bin Ladena i njegove saradnike bio progresivan? U kontekstu ovog pitanja moralno gnušanje i a priori osuda svakog terorističkog akta postaje problematična, pogotovu što jedna od snažnih tendencija u savremenom terorizmu kao svoj primarni, odnosno jedini, cilj proklamira nacionalno oslobođenje.

Nije u pitanju samo nacionalistički terorizam, jer pored njega postoji i antikolonijalistički, a treći je kombinacija nacionalnog i socijalnog cilja, i djeluje u državama koje su nacionalno i socijalno formalno nezavisne, a faktički njima vladaju inostrani eksponenti. Zato u pojašnjavanju svakog terorizma prije svega treba pojasniti i uzroke i uvjete pod kojima se on javlja.

Generalno promišljajući, očito je da, svakako postoje unutrašnji i spoljašnji uzroci. Prema ad hoc Komitetu za međunarodni terorizam (A/AC 160) i debati na VI komitetu Generalne skupštine na XXVII zasjedanju (A/C 6/SR) spoljni uzroci jesu kolonijalizam, agresija, strana okupacija, miješanje u unutrašnje stvari drugih zemalja, politika ekspanzionizma i hegemonije, nepravedan međunarodni ekonomski poredak, strana eksploatacija prirodnih izvora neke zemlje i sistematsko uništavanje neke zemlje.

U unutrašnje uzroke spadaju: rasizam, rasna diskriminacija, aparthejd, genocid, fašizam, neofašizam, postojeće političke i, ekonomske i društvene nepravednosti i eksploatacija, masovne povrede ljudskih prava, siromaštvo, glad, bijeda i osujećenost.

Naravno, na djelu je često kombinacija unutrašnjih i spoljnih uzroka, a neki bi se još mogli i dodati, primjerice gušenje vjerskih sloboda, nacionalna neravnopravnost, zabrana imenovanja i upotrebe maternjeg jezika i pisma, negiranje prava na autonomiju ili na samoopredjeljenje naroda, nacionalni hegemonizam i fanatizam, poniženje, militarizam, separatizam itd.

Uspješnost borbe protiv međunarodnog terorizma neće primarno zavisiti od iskazane volje zemalja članica UN-a da se odlučno bore protiv te savremene pošasti. Ona će zasigurno biti u direktnoj korelaciji

s uspješnosti prevazilaženja navedenih uzroka i pojava, uspostavom globalnog mira i demokracije te, posebno, s ublažavanjem kardinalnih razlika u stepenu razvijenosti kao i sa ubrzanijim ekonomskim napretkom zemalja čije je stanovništvo na granici biološke egzistencije.

Sve ostalo bila bi samo velika politička igra svjetskih moćnika koji opravdano strahuju od još uvijek nedovoljno spoznatog neprijatelja. Ako situacija ostane ovakva kakva jeste, i ako se odlučnije i uz svesrdnu pomoć međunarodne zajednice ne budu otklanjali ovi uzroci i sasijekali korijeni napajanja terorizma, borba protiv njega bit će borba protiv vjetrenjača.

Nijaz Duraković

MODERN TERRORISM
(FROM ANARCHY TO TERRORISM)

Abstract

The author begins by addressing the term 'terrorism' from a theoretical perspective, examining its etymology and its use in classical and modern political theory. He then discusses the external and internal factors that have given rise to terrorism in the history of mankind to date, considering the events of 11 September in the USA and elsewhere, and concluding with the issue of the extent to which the terrorist attacks on the USA were provoked by US policy and that of its allies towards Israel and towards the Muslim world as a whole.